

TREBA LI DRAMATURG HRVATSKOM KAZALIŠTU?

PREMIJERE
FESTIVALI
OBLJETNICE
RAZGOVOR
GLAZBENI
TEATAR
ESEJ
TEMAT
GAVRAN U
PARIZU
IZ STRANIH
ČASOPISA
TEORIJA
IZ POVIJESTI
NOVE
KNJIGE
DRAME

Pitanje mjesta i potrebe dramaturga u hrvatskom kazalištu danas je više nego upitno i u kazališnoj praksi marginalizirano pa je stoga uredništvo *Kazališta* odlučilo problematizirati tu temu kroz sedam različitih autorskih pogleda pisanih u obliku oglada, dnevnika, eseja i intervjua, nastojeći da oni ne budu opisni i lamentirajući, nego provokativni i kritički. Uz njih fragmentarno objavljujemo misli i stavove poznatoga njemačkog dramaturga starije generacije Wolfganga Wiensa, bliskog suradnika intendantata Ivana Nagela, Petera Palitzscha... i redatelja Clausa Peymana, Luca Bondyja, Roberta Wilsona...

Neposredan povod za ovaj temat ignorantski je stav kazališne prakse prema profesiji/funkciji dramaturga te sve češća pojava samozvanih dramaturga koji uzurpirajući tu funkciju u kazališnom procesu ne rade ono što je posao dramaturga (osmišljavanje repertoara, programska knjižica, adaptacija teksta, poetika predstave, kontekstualizacija komada u današnje vrijeme i prostor, rad s glumcima, "drugo oko"...), nego figuriraju u samozadovoljnoj poziciji narušavajući ugled struke te potrebu za njom u kazališnoj praksi.

Kazališna uprava percipira profesija dramaturga, kao nešto nevažno i apstraktno, nešto bez čega kazalište može, iako ni sami ravnatelji nisu svjesni koliko im dramaturg može biti od koristi u žanrovskoj profilaciji kazališta (što publika i očekuje), kao izvor informacija o recentnoj stranosti i domaćoj dramatici (prvi čitači drama) i novim svjetskim kazališnim produkcijama (otvorenost suprotiva klaustrofobičnosti i samodopadnosti).

Problemski tekstovi ovog temata trebali bi detektirati stanje i uvjeriti kazališne uprave (ako ga pročitaju) da im je lakše s dramaturgom nego bez njega te da je za kazalište dugoročno jeftinije imati dramaturga nego krojača.

Svijetao primjer samostalni su kazališni i plesni projekti gdje je dramaturg gotovo uvijek dio autorskog tima pa su i njihovi uradci dramaturški suvisli, tematski sondirani s jasnom porukom zašto i kako.

Nije nam cilj govoriti o radnom mjestu, nego o profesiji, o osobnosti dramaturga koji s umjetničkim ravnateljem kreira repertoar, s redateljem i glumcima stvara predstavu, a kao "dramaturg organizacije" (izbornik festivala, kreator stručnih skupova, simpozija, urednik) utječe na formiranje ukusa i svjetonazora te pridonosi boljoj informiranosti kazališne javnosti.

Recimo i to da "vidljivost" i važnost dramaturga ne ovisi samo o upravi ili redatelju, nego i o osobnosti njega samog koji se konstruktivno nameće svojim znanjem, iskustvom i kreativnošću. Kako piše Lada Martinac Kralj u svom eseju, "osoba čini dramaturga, a ne dramaturg osobu".

Biti dramaturgom (ako nemaš umjetničku vokaciju dramskog pisca ili scenarista) znači poznavati "znanat", "meštriju", umijeće i to se da naučiti. Zato postoji "škola", praksa, iskustvo. Akademija dramske umjetnosti u Zagrebu tridesetak godina školuje dramaturge, ali sve je manje potencijalnih kandidata za ovo zvanje na prijemnom ispitu vjerojatno stoga što mladi ne vide svoje mjesto u praksi nakon školovanja, o čemu piše "friško" diplomirana dramaturginja i dramska autorica Lana Šarić.

Kako se tretira dramaturg u razvijenim sredinama nama susjednih ili bliskih kazališnih sredina (Slovenija, Austrija) pišu Alja Predan, dramaturginja i pomoćnica direktora Kulturnog programa u Cankarjevu domu i Radovan Grahovac, redatelj i radijski čovjek, Zagrepčanin sa stalnim boravkom u Beču, u zanimljivom intervjuu s dvojicom kazališnih intelektualaca, Arianom Bergom i Andreasom Beckom. Kakav je epilog petogodišnjeg angažmana dramaturga u jednoj kazališnoj instituciji u obliku dnevnika, crnohumorno iznosi Marijana Fumić, dramaturginja i nakon tog iskustva – *freelancerica*, a zašto je dramaturg na filmu prijatelj-savjetnik koji ne naplaćuje usluge, piše Pavo Marinković, dramatičar i dramaturg, nakon loših iskustava – slobodnjak. Jedan od važnih generatora krize u hrvatskom kazalištu je repertoarni kaos i sve što on sa sobom nosi, a nedostatak dramaturga to produbljuje teza je Jasena Boke, teatrologa i novinara.

Željka Turčinović